



LT. GEN. ACHILLES STARACE, bivši tajnik fašistične stranke v Italiji, je plačal za svoje zločine s smrtno. Ko so Mussolinija, njegovo ljubico ter se nekoga drugega obesili za pete, so Staraceja prisili, da jih je potpal, potem so tudi njega takoj odsodili v smrt in oddali vanj salvo.

## Vloga Beneševe Čehoslovaške v novi Evropi

LE ŠTIRI POLITIČNE STRANGE DOVOLJENE. — OSLONITEV NA SOVJETSKO UNIJO POPOLNA. — SOVAŠLKA SEDAJ ENAKOPRAVNA S ČEŠKO. — DRŽAVA V VRTINCU SOCIALNEGA PREOBRAZA

Cehoslovaška je imela takoj po ustanovitvi v Evropi in tudi v mednarodnem svetu zelo vlogo. Pomagal ji je k temu visok intelektualni nivo češkega naroda in pa njen predsednik intelektualec Tomaž Masaryk ter njegova desna roka Edward Beneš. Vrh tega je bila Češka že v bivši Avstriji visoko razvita industrialna dežela, da je tudi gospodarsko veliko pomnila.

### Protektorat Francije

Vendar pa je moralna biti v zvezi svoji kulturni in ekonomski višini navezana na nekoga. Ta je prišla že takoj po ustanovitvi pod francosko sfero vpliva. Francija in Anglija sta tedaj delovali priljubno vzajemno in vse je šlo gladko do prihoda Hitlerja na krmilo Nemčije.

Vzlič podložnosti Franciji pa sta Masaryk in Beneš dala svoji deželi tolikšno individualnost, da je posebno diplomatično povsem neodvisno nastopala. Tako se je Beneš v društvu narodov v Ženevi zelo uveljavil in dobil je sloves prvoravnega svetovnega državnika. Ko je postal v tej ligi zastopnik Sovjetske unije Maksim Litvinov, sta bila skupno z Benešem najodločnejša zagovornika kolektivne zaščite in oba sta zabilala francoskim in angleškim diplomatom v glavo, da će ta princip zavrnjejo, bo Evropa ipo nato še ostali svet znova v ognju.

### Apeli na gluha ušesa

Zastopniki Pariza in Londo na so ju poslušali in se muzali. Namesto za kolektivno varnost so se odločili za "apizanje". Tako sta bila deležna Mussolini in Hitler le nekaj graje, a drugače pa sta tudi koncesije in tudi v izsiljevanju sta izbirno uspevala. Mussolini n. pr. v Grčiji, Albaniji in Etiopiji, Hitler pa v Avstriji in nato na Čehoslovaškem. V jeseni bo sedem let, od kar sta angleški premier Chamberlain in predsednik takratne francoske vlade na sestanku v Monakovem žrtvovala Čehoslovaško Hitlerju, "zato, da s tem zavarujeta mir v Evropi". Beneš je moral oditi s Hradčanov v Pragi v "prostovoljno" pregnanstvo.

Mir, ki sta ga zasnovali s Hitlerjem angleška in francoska vlada pa je bil le kratak odmor. Čehi so v tistem mešetarenju spoznali, da so bili Angleži in Francozi njihni prijatelji le do-

### Evropa ni z našim "arzenalom" demokracije" nič kaj zadovoljna

Toriji v Angliji sušljajo, da le ako oni ostanejo na krmilu, sme Velika Britanija upati na nadaljnjo pomoč Zed. držav. V trditvi, da je američka vlada bolj torijska kakor je sedaj angleška, ne pretiravajo. Tudi to je res, da naša vlada pod Trumanom pomaga Churchillovi vnapriji politiki še veliko bolj kot pa je pod Rooseveltom. Pravzaprav ima od Rooseveltove smrti dalje Anglija vso iniciativno in Zed. države ji le pritrjujejo. Tako imamo na eni strani Anglijo, ki ima Zed. države na svoji strani, in na drugi Sovjetsko unijo. Dva bloka, dve ideologiji, dvoje nasprotujučih si interesov.

V Italiji je "vrgla" Mussolinija američka diplomacija in nato smo to nam sovražno državo proglasili za "sobojevnico". Tako je ta "arzenal demokracije" otel fašistično dinastijo in privilegije cerkvi, vajeti nad Italijo pa izročil Angležem.

Angleži so vzeli Italiji njene kolonije, a v "nagrado" ji "rešujejo" s pomočjo američke vlade Trst in Gorico.

Grčijo smo "oteli" pred boljševizmom in "trockizmom", zato da se bo fašistični kralj, ki ga Grki sicer ne marajo, lahko znova povrnil na prestol. In da bodo Griki vedeli, kdo jim maže kruh z maslom, smo jih dokazali, da dobe relief le, ako se pokore taki vlasti, kakoršno jih odobri London s pritrditvijo Washingtona.

V Belgiji skušamo obvarovati premoč plutokracije in kralju Leopoldu pomagati nazaj na prestol. Odbor belgijske socialistične stranke je minuli teden soglasno sklenil, da je proti njegovemu vrnitvi in ob enem, da je za sodelovanje s komunisti.

Sovjeti vrhovni poveljnik v Nemčiji maršal Žukov je minulo nedeljo izdal dekret, s katerim dovoljuje v tistem delu Nemčije, ki ga je okupirala rdeča armada obnovitev PROTIFAŠIŠTIČNIH strank in delavskih unij. To pomeni predvsem obnovitev social-demokratske in komunistične stranke. Enako politiko vodi Rusija v svojem delu Avstrije. Angleško in američko poveljstvo pa naobratno ne dovoljuje v svojem delu Nemčije in Avstrije nikakršnih političnih strank in unij. To je razumljivo, kajti naša vnanja in notranja politika je delavskim strankam nasprotna, druge pa so bile v Nemčiji fašistične in bi ne izgledalo kdo ve kako demokratično, ako bi jih ji spet dovalili.

Boj je torej bistveno razrednega značaja: za ohranitev kapitalizma na eni strani in za socializem na drugi. O demokraciji in o 'arzenalu demokracije' pa govore oboji, vsaka stran po svoje. Ljudstvo v Evropi je v splošnem s tistimi, ki so ne samo za demokracijo ampak tudi za socializem ob enem.

### Vračanje vojnih ujetnikov, beguncev in osvobojencev iz koncentracijskih kemp zdržano s težavami zanje in za vlade

Naciji so bili nagnali v Nemčijo iz vse okupirane Evrope in v Parizu so godrnali, nekaj tudi v Washingtonu, drugače pa je Hitler ne Ceškem in Slovenskem lahko svobodno nastopal. Sele ko se je svetovna vojna št. II dodobra razvila, so v Londonu rekle, da pogodbu med Nemčijo in Anglijo (pod Chamberlainom) glede delitve meje Čehoslovaške več ne velja.

Ampak Beneš in njegov minister vnaprijih zadev Masaryk (sin pokojnega Tomaža Masaryka) izdajevanje na 5. strani.)

Poleg teh pa so polovili na stotisočne "nezanesljivih", protinacijskih ljudi, židov, socialistov in komunistov, s katerimi so polnili koncentracijske kempne i pa peči, v katerih so jih uprejevali.

Vsa ta masa, kolikor je ostalo

žive, je sedaj svobodna. To se pravi, nacijskih bičev se je oprostila. A priše so zanje druge težave. Prometna sredstva v vse Evropi so iz reda. In tako se potikajo po Nemčiji velike množice teh revezev, ki bi radi odpotovali, pa ni vevlakov, ne busov, ne voz, ki jih bi hoteli ali mogli odpeljati proti njihovemu domu.

Povsod pa jih čakajo nove težave in nadaljnja razočaranja. Člani družin so sedaj raztepeni kdo ve kje! Mnogi izmed njih se ne bodo več povrnili. Pomo-

### Vojna v Evropi stala našo armado do dneva zmage 89,477 življenj

Od 6. junija 1944, ko se je pričela zavezniška invazija v Francijo, pa do nemške kapitulacije 9. maja to leto so znašale ameriške izgube v 337 dneh borbe 14,534 mož, ali 1,527 na dan.

Ubitih je bilo 89,477, 367,180 ranjenih in 57,877 pogrešanih. Skupne izgube drugih zaveznikov (Angležev, Kanadčanov, Francozov in Poljakov) so znašale v istih dneh v vojni na zapadni fronti 252,433 mož. Izmed angleških in kanadskih vojakov je bilo 39,599 ubitih, 126,145 ranjenih in 18,368 pogrešanih.

Francoske izgube znašajo od lanskega 6. junija do letosnjega 9. junija 11,080 ubitih, 45,966 ranjenih in 4,201 pogrešanih.

Poljske čete na zapadni fronti so izgubile v tem času 5,593 mož. Izmed njih je bilo 1,189 ubitih, 4,029 ranjenih in 375 pogrešanih.

Nemške izgube so bile seveda veliko večje, posebno vsled silne premočne zavezniške letalstva in opreme.

### Ukrajinske izgube

Ukrajina je bila v nemški invaziji in v bitkah na njeni zemljji silovito prizadeta. List "Rdeča zvezda" našteva, da je bilo v vojni ubitih v Ukrajini med civilnim prebivalstvom 2,500,000 ljudi, dalje je bilo ubitih 1,500,000 mož ukrajinske armade, in tri milijone Ukrajincev pa je bilo siloma odvedenih na delo v Nemčijo. Ena tretjina ukrajinskega prebivalstva je bila brez strehe. Materialna škoda v Ukrajini je cenjena na sto milijard dolarjev.

### V Braziliji bodo volili predsednika

Prve predsedniške volitve v Braziliji po petnajst letih se bodo vrstile 2. decembra to leto.

ril jih je glad, nacijski in kvizlingski teror in bolezni. In domovi, kakšni so! Vsi oplenjeni, razkopani in zanemarjeni. A marsikje niti domov ni več. Tam kjer so stali so sedaj razvaline in pogorišča.

Radio Beograd je nedavno poročal, da so naciji odvedli iz Jugoslavije na prisilno delo ali pa v jetništvo v Nemčijo nad 300 tisoč ljudi. Toliko so jih namreč vzel s silo, veliko pa so jih privabili "prostovoljno".

Vlada v Beogradu je iz raznih vesti in podatkov ugotovila, da je zdravstveno stanje jugoslovenskih internirancev in jetninkov v Nemčiji in Avstriji uporno. Ko so bili osvobojeni, so jim zavezniške vojaške avtoritete dale hrane in gladni ljudje so jo slastno použili. Mnogi so potem zboleli in umrli.

Beograd zelo graja tiste, ki niso stvari boljše preudarili in pa ker niso bolj poskrbeli za zdravila in transportiranje teh revezev proti domu.

in drugim špekulantom, ki si sedaj kupičijo dobičke v tako ogromnem obsegu kot še nikdar deluje nikjer na svetu.

Mi nismo nikdar verjeli zagovoru pokojnega predsednika Roosevelt, da v tej vojni ne bo verižnikov na stroške krije naših vojakov in srag delavcev v tovarnah in majnah, in da ne bo novih vojnih milijonarjev, kakšni so rasli iz prejšnje vojne kot gole po dežju. V ameriškem kapitalističnem svetu je take obljube nemogoče držati zato, ker ameriško ljudstvo nima v konfiskacijah drugega kot dve kapitalistični stranki. Obe sta za sistem svobodnega odiranja z časnim vladnimi regulacijami,

ki pa se večini zde sedaj že ne potrebuje. Obe pa sta za trajno "reguliranje" delavcev in obe proti zvišanju mezd garačem v industriji in v majnah, ker bi to povzročilo "inflacijo". A v resnicu nas pehajo vanjo dobičkarji in špekulant.

Predsednik Truman je izjavil, da leštvec "malega jekla" za zviševanje mezd ostane v veljavni. A kongresniki pa si hčajo svojo povisiti kar za stodostkov!

Dvojna mera, seveda. To pa radi tega, ker organizirano delavstvo v teži delželi zamestava svoje najboljše orožje — samostojno delavsko politično akcijo.

## Vprašanje Trsta "rešeno" začasno po volji Anglije

PRITISK ZAVEZNIŠKEGO VOJNEGO POVELJSTVA NA TITA TOLIKŠEN, DA SE JE MORAL UMAKNITI. — AMERIŠKA DIPLOMACIJA POTEGLILA Z ITALIJOM. JUGOSLAVIJA VZTRAJA PRI SVOJIH ZAHTEVAH

to pozabljenja.

V sedanji vojni vidimo še celo več tajne diplomacije, kakor je je bilo v prejšnji in nikjer nobenega Wilsona, ki bi se boril proti nji.

Zaupanje napačni 'demokraciji'

Ko so nekateri med Slovenci

v tej delželi klicali, da zaupajo američki "demokraciji", namreč američki vladi, smo v tem listu rekli, da so taki klici zavajanje, kajti američka vlada je le nadaljevanje prejšnjih vlad in vodi enako staro oportunistično, čestokrat protidemokratično vnanjo politiko, kakor je v prešlosti, vzlič temu, da so v prejšnji vojni valovalo po svetu Wilsonova demokratična gesla, v sedanji pa so orili po njemu proglaši pokojnega predsednika Roosevelta in angleškega premjera Churchilla. Le Stalin se jih ne poslužuje, pa mu velik del evropskega ljudstva vendarše najbolj zaupa.

### Kaj bo Angliji Trst?

Cemu se je Anglia toliko zavzela, da hoče zagospodariti nad Trstom za vsako ceno? In čemu ji američka vlada gre pri tem toliko na roko?

V Londonu pojasnjujejo, da je Trst potreben Avstriji, Cehoslovaški in sploh vsi centralni Evrope. Dobro. Jugoslavija temu ne oporeka in prav gotovo je, da bi Trst pod njen oblastjo veliko bolj služil deželam centralne Evrope kot pa bo pod Angleži in Italijo.

Angleži sicer ne taje, da je Primorska po večini prebivalstva v Nadaljevanje na 3. strani.)

### S svojimi nalogami in aktivnostmi moramo dalje, neglede na ovire

Letošnji "Majski glas" je sedaj ves razposlan. Čitatelji poročajo, da je dobro urejen in vsebinsko vredno namenu, kateremu je posvečena, namreč jubilej 40-letnice Proletarca. Papir, na katerega smo morali dolgo čakati, je najfinješi, in po premaganju vseh ovir smo se oddahnili, češ, "končno venarje! Majski glas je tu!"

Filip Godina je minuli teden na neki naši seji dejal: "V jeseni bo še slabše. Glejte, da z delom za Am. druž. koledar takoj pričnete."

Tiskarna, v kateri tiskamo Proletarca, bi morala dobiti vagon neke vrste papirja že v pričetku aprila. Pa ga še sedaj ni. In tako mora uprava tiskarne moledovati zanj po kosih, kjer ga že dobi. Tudi v sosedna mesta mora ponj, če hoče ustrezati odjemalcem.

Torej, da ne bo zamud s koledarjem, kakor smo jih imeli z Majskim glasom, bo treba na delo posebno sotrudnikom dva meseca prej kot običajno—namreč septembra in oktobra, namesto šele novembra.

Nam v oviro niso samo težave glede dobave papirja in takih reči, ampak še bolj podrazitve, ki so tolikšne, da moramo delati za ceno, ki smo jo dali Majskemu glasu, zastonj. Ako ne bi bilo oglaševalcev, ki so nam pomagali, bi Majskega glasa letos sploh izdati ne mogli.

Toda "vojna je vojna" in kakor zmagujejo naši fantje na svojih frontah, tako zmaguemo mi na "domači fronti".

Letos torej je jubilejno leto Proletarca. Štiridesetletnico praznuje. Rekli smo, da naj se vsi zavzemamo za njegovo razširjenje. Vsakdo, ki mu je ta list ljub, naj se potrdi dobiti letos saj enega nogega naročnika.

Naj ne ostane le pri besedah. Prav zares, zavzemo se število njegovih naročnikov saj podvojiti

# PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

## IZHAJA VSAKO SREDO.

Indaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

## GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega teden.

## PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz  
Business Manager Charles Pogorelec

## SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.  
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

## PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

**"Zmaga delavske stranke bi bila za Anglijo največja poguba" (Churchill)**

Da, verjemite ali ne, Anglija je danes v večji nevarnosti kot pa je bila kdaj med vojno. Kajti sedaj ji preti sovražnik od zunaj. Prej je stegoval roke po nji le od zunaj.

Ta sovražnik Velike Britanije, ki je trdnjava demokracije, je socializem. Tako je ugotovil sam veliki Winston Churchill, oboževani vodja Anglike skozi vojno, iz katere jo je v Evropi srečno odšel, sedaj pa se postavlja na celo borbe, da odbije od nje tudi "socialistično nevarnost".

V tej trdnjavi demokracije bodo imeli namreč dne 5. julija parlamentarne volitve, prve po desetih letih. Glavni stranki, med katerima se gre za prvenstvo, sta torijska in delavska. Prva ima v sedanjih (že razpuščenih) zbornicah veliko večino. Na drugem mestu je delavska stranka, ki je imela že veliko več poslancev kot v sedanjih zbornicah in zaveda se, da bo dobila prej ali slej večino v državi. To pa bi bilo za Anglijo največja nesreča. Ne samo nesreča, ampak katastrofa. Tako trdi Churchill. Demokracija bi iz Anglike izginila neznano kam, kakor megla. Civilne svobodščine bi bile odpravljene in nad ljudstvom bi zavilhtel svoj totalitarni bič gestapo. Kajti socializem in demokracija, to dvoje nikar ne gre skupaj, pravi veliki orator, ki pa je pri tem čisto prezrl, da vlada nad Indijo in ogromnim delom ostalega imperija Velike Britanije popolnoma nedemokratično. Tiste v Indiji in v kolonijah, ki zahtevajo civilne svobodščine, pošilja hladiti njihovo navdušenje za demokracijo v zapore.

Ako zmaga delavske stranke, se obriše za prihranek in imovino. Prihranke vam bo uničila z inflacijo, imovino zaplenila. Delati boste morali kjer vam bo vlada ukazala, za zasluge, ki vam ga bo ona določila. Zavladalo bo totalitarstvo, čeprav se delavska stranka duša za demokracijo! Toda kako neki socializem sploh more biti demokratičen? Nemogoče, pravi Churchill. Vzdržati se more edino s policijsko silo, z odrekanjem svobodščin in spremenitvijo ljudi v avtomate.

Socializem je gorje za deželo, je reklo. Samo komunizem je še večje zlo. Tako je Churchill v tem svojem prvem kampanjskem govoru po radiju, v agitaciji za torijsko stranko, mimo gredje povedal tudi Rusiji, kaj misli o nji, oziroma njenem komunizmu. Sicer pa je Moskvi to Churchillovo mnenje že dolgo znano. Mar ni pred leti v Italiji slavil Mussolinija za odrešenika njegove dežele pred barbarskim komunizmom, ki je stegoval svoje kremlje po nji? Mar ni on eden glavnih besednikov za obvarovanje kapitalizma in kolonialnega imperializma Velike Britanije ter njenih satelitik?

Cudno, kako je mogel ta Churchill sedeti v svojem kabinetu z ministri, ki so voditelji te strašne delavske stranke! Da, potreboval jih je. Anglija jih je potrebovala, kajti "free enterprise" ne bi mogel zmagati, torijska stranka sama ne bi bila kos nalogi, borzijani ne bi mogli odpoditi Nemcem, angleško plemstvo tudi ne, ne dvorjani. Pa so radi tega v vojni krizi povabili delavsko stranko v koalicjsko vlado. In ta — sedaj tako "nevarna" delavska stranka — je med vojno mobilizirala produktivno silo Velike Britanije in storila vse za zmago v vojni, pri tem pa opustila razredni boj, dočim so toriji čakali prve priložnosti, da udarijo po nji ko hitro jih ne bo več potrebovali.

Veliki Churchill je sicer zvrzel krvido za razbitje koalicije nanjo, češ, da ji je predlagal, naj ostane v vladi saj toliko časa, da bo tudi vojna z Japonsko dobljena. Toda delavska stranka ni hotela sprejeti ponudbe, pahnila je Anglijo v volilni boj sredi vojne na Pacifik.

S tem očitki ji je hotel pritisniti pečat zdražbarice, ki ji je več za politične ambicije kot pa za sodelovanje v vojni proti Hitleru.

Tu, kot v drugih svojih očitkih pa je Churchill slabno naletel. Delavski voditelji ga sedaj vprašujejo:

— Mar niso v Zed. državah imeli predsedniške volitve — tudi sredi vojne, in volilni boj je bil res strupen — toda produkcija in vojni napori niso s tem prav nič trpelj! Čemu naj bi bilo v Angliji drugače?

In ali nimata Avstralija in Nova Zelandija delavske vlade? Da, imata jo! Mar je demokracija v njima kaj trpela radi tega? Prav nič, kajti sedaj jo je v njima več kot kdaj prej. Obe deželi imata najboljše socialne zakone, tisk je svoboden, stranke delujejo brez ovir in o kakem gestapu ni tam ne duha ne sluha.

Toda angleški toriji pa so se ga že čestokrat posluževali. Nasilja proti ljustvu doma, v Indiji ali v kolonijah jim niso neznana stvar. Prav je, da se je Churchill svetu predstavil tudi kot vodja torijske stranke in prav je, ko je tako očitno priznal, da po njegovem je demokracija mogoča le v kapitalističnem sistemu. Kadar dobi dežela tako vlado in tako gospodarsko uredbo, v kateri ti ni dovoljeno izkoriscati množic in si kupiti bogastev na stroške srag delavcev in kmetov, tedaj je to "totalitarstvo", gestapo, diktatura in sploh največje zlo.

Churchill brani "demokracijo" privilegijev, ki pa so se v tej vojni izkazali za povsem nezmožne voditi borbo z osiščem. Zato so morali dati veliko najvažnejših mest v vladi zastopnikom de-



IZ POHODOV V ZMAGE poraz, padec v jetništvu in na to pot nazaj v zrušeni rajh. Zavezniki se mnogo nemških ujetnikov poslali na kmetije, da pomagajo pri obdelovanju polja, kajti Nemci preti prihodnjo zimo huda lakota. Gornje so čete nemških ujetnikov na poti preko Elbe, ki so se podali angleški Drugi armadi.

## KATKA ZUPANČIĆ:

## IVERI

## Prilika trka drugič ...

Kakor vemo, je po zgubljeni bitki na Kosovem sledilo tristo let srbskega suženjstva pod turškim jarmom. Vemo tudi, da so zavojljivo neznanostih razmer bežali mladi Srbi v gore in se organizirali v hajduke.

Janičarji, po-turško-vzgojeni ugrabljeni krščanski dečki, so bili Turkom najboljše orodje v boju proti krščanskim psom. Krščanski pes pa je bil vsakdo, kdor ni bil Turk. Da so janičarji imeli posebno piko na hajduke, je pač umljivo, kajti hajduške tolpe so jim nagajale po dnevi in po noči, leta in zimo.

In pripetilo se je, da so pri nekem spopadu mnogo hajdukov ubili, nekaj pa ujeli. Med ujetimi je bil Jurij Petrović, imenovan Crni Jurij ali Kara Džordž (zaradi črne kučme, ki jo je nosil). Bil je doma iz vasi Popole in bil je hajduški vodja. Posrečilo se mu je, da je Turkom ušel in ko si je nabral novo toplo, je udaril z njo na janičarski tabor ter ga razdejal, jančarje pa pobil.

To je bilo leta 1804. Po tej zmagi je njegova vojska čudočito hitro narastla v tolinsko silo, da je z njo že naslednje leto premagal Turke v več zaporednih bitkah, in leta 1807 je bila Srbija od Drine do Timoka svobodna. Srbi so se globoko oddahnili, saj se jim je solnce sprostilo po dolgi temni noči prvič zopet prikazalo na obzorju.

Srbi vred so se oddahnili ostali narodi na Balkanu in jeli sanjati o lepi bodočnosti, ko bo Balkan popolnoma osvobojen. Toda osvobojenje balkanskih narodov ni bilo v računu zapatnih, vsikdar za krščansko kulturo vnetih držav. Turški jarem na Balkanu je zlasti Angliji in Franciji dobro služil, zato ju je težko priborjena srbska neodvisnost hudo vzremirila. Priskočili sta turškemu mrtviliu na pomoč in v veliki bitki pri Cuprijah je bila Srbija na vsej črti premagana. Za takoj let ni Beograd videl drugega, kot raz-

## dejanje in morijo.

Zapadnemu svetu se je odvila velika skrb od srca, ko je turška moč na Balkanu prisla zopet do veljave. Kajti vognjeni hrbiti so bili za mostišče do Dardanel in kolonij veliko prikladnejši, nego bi bili vzvratnani. Nele politični, temveč tuji.

Tako so si zlasti Srbi res le sami izkovali svojo usodo do priljubljenega srečnega konca. Pomoci, kolikor so je od časa do časa prejeli od carske Rusije, ni vredno podertavati, kajti Rusija je bila menda zmerom zapletena v take ali onake pogodbe in dogovore in vezanih rok ni mogla nuditi zadostne podpore, kamoli da bi sama kaj resnega podvezela in izpeljala do konca.

Hotela sem na kratko označiti balkanski, predvsem srbski zdgodovinski razvoj, ker se mi zdi silno važen. Žal, da ga pri ustanavljanju Jugoslavije (po zlomu Avstro-Ogrske) niso upoštevali tak, kako bi ga moralni. Prihranili bi si bili vse večje razprtije, ker bi se prav gotovo ne poganjali za centralistično obliko vlade, če bi se poleg različnih zdgodovinskih razvojev posameznih dežel ozirali še na druge večne razlike, to je, na ideološke, kulturne, verske razlike itd.

Veliki idealisti, kot so bili večina slovenskih in hrvatskih graditeljev nove Jugoslavije, so videli pred sabo, kaj se zdi, le eno in najpoglavitevno ovojno njihovih strelmljenj: mejo med posameznimi deželami.

"Proč z mejami! Proč s plotovi!" Se danes mi zveni v ušesih ta klic, ki ga je bila vsaka večja manifestacija tistih dni polna.

Do tedaj res niso te meje imeli drugega namena, kot šibiti medsebojno razumevanje, in jačati razdeljenost in odstojenost med južnimi Slovani. Saj so bili iz tega razloga priključili Hr-

vatsko Madžarski, medtem ko je bila Slovenija pod Avstrijo. Vendar bi v novih mejah skupne države te vmesne meje ne pomenjale več onega, kar so pomenjale poprej. Nasprotno. Namesto, da bi še nadalje razdvajale, bi bratske narode spajale s tem, da bi do neke neobhodno potrebne mere čuvale zlasti samostojnost, brez katere ne more biti pravega in zdravega, kamoli svobodnega, složnega sožitja.

Ali zdaj, ko trka prilika drugič, stope na straži v ognju in krvi prezikušeni ljudje. Upajmo, da niso pozabili starih gremov in napak, pa petindvajsetletne pokore. Upajmo nadalje, da poznamo i grehe, ki jih je vrnjanji svet svojevoljno in prevrancano skozi stoletja zagresil nad ljudstvi na Balkanu.

## SHOD V PRID PRIMORSKE IN PROSLAVA ZMAGE

Cleveland, O. — Zmaga zaveznikov nad Nemčijo in Italijo je pustila za seboj mnogo neresenih in zamotanih mednarodnih problemov, s katerimi se žogajo velesile. Največji glavobol za diplomate bo nedvomno začrtanje novih državnih meja med bodočo Evropo in Azijo. Tu se krijo gospodarski interesi predvsem srbskih in zgodovinskih kartelov, ki se vedno vložijo v mednarodne spopade.

Pred njimi stoji pereče vprašanje narodnih manjšin, ki je v preteklosti igralo važno vlogo v mednarodnih sporih. Ali to ni samo ena težava. Po dolgem trudu so upeljali Argentino med demokratične države. Ali komaj so jo spravili v skupino takozvanih demokratičnih dežel, katere zborujejo v San Franciscu, je prišlo na dan, da ne samo da Argentina ni demokratična, ampak da se je fašistični teror v nji še povečal. Vse ječe so prenapolnjene političnih jenčnikov, isto tako koncentričnska taborišča.

Res, precej težko je za naše državne danes pojasnjevati, zakaj —

## Politični pregled po svetu

V Kanadi so imeli 11. junija volitve. O rezultatu prihodnje. Volitve v zbrojnici province Ontario niso bile razveseljive. Ministrski predsednik Geo. Drew je s svojo progresivno-konservativno stranko zmagal na celi črti. Liberalna stranka in kooperativna Commonwealth federalna sta izgubili precejske številne sedežev. Kljub temu so na prednji elementi šli v volilni boj za izvolitev poslancev v kanadski parlament prepričani, da zmagajo v ostalih provincah.

V Angliji je volilni boj v polnem zamahu. Churchill je v svojem osnovnem govoru poslušalcem povedal kakšne katastrofalne razmere zadenejo Anglijo, če zmaga delavska stranka. "Socializem v Angliji bi bil poguba zanjo. Vsi tisti skromni zaslužki, katere si je pridobil delavstvo in meščanstvo, bi izginili v socialistični vladi." Tačko jim je pojasnil Winston Churchill.

Seve, na delavski strani tudi niso tiho. Povedali so, da v Novi Zelandiji in Avstraliji, kjer je na krmilu delavska vlada, ljudje še vedno žive in to boljše

## JOSKO OVEN:

## RAZGOVORI

Kadar govorimo o skrbih in trpljenju, je potrebno, da omenimo naše takozvane "victory gardnerje", katerih je v današnjih časih precejšnje število širokem deželu. V to trepec skupino se prištevam tudi jaz. Vse dolge tedne, od zdajnjega pomladi pa do danes, ko to pišem, je deževalo — z malo izjemo — skoro vsak dan. Tretjega in četrtega junija je pa pritisnila slana ter pozgala še tisto borno rastlinstvo, ki je bilo v stanju prenesti večno deževje. Pa smo morali pričeti od kraja, namesto da bi bilo vse takoreč že v cvetju. Pa so morda križi povsod — imajo jih tudi v San Franciscu, v Siriji, v Parizu, Londonu in Moskvi.

Ker že govorimo o križih — komaj je malo potihnilo o tržaškem vprašanju, imamo že drug embolijo — nastal je v Levantu, namreč v Siriji in Libanonu.

Te dežele niso bogate samo biblijskih tradicij, ki pa danes v tem materialističnem svetu ne pomenijo veliko — ampak na petrolejskih vrelcih, za katere se tepejo velesile. V zadnjem stoletju so se v te kraje naselile francoske in angleške sile. Anglija radi kupčije, Francija pa je dobila protektorat nad biblijskimi mestami za obrambo svete vere. Rezultat je bil isti. Francija si je osvojila Sirijo, del Palestine, Tunizijo in Moroko, Anglija pa Egipt, Palestino in pa kar je še ostalo. Počasi so si med seboj razdelili še ostalo Afriko. Seve, nobeden pa niva vprašal Arabce, Druze, Beduine, Mavre in razna afriška pleme, če so pri volji postati podložniki novih sil.

Vsa ta leta so se interesi teh dveh držav križali. Od kar so našli v Arabiji velika petrolejska ležišča, se je to tekmovanje še povečalo. Med to svetovno vojno je premagana Francija moralna pod pritiskom Amerike in Anglie priznati Siriji in Lebanonu neodvisnost. To je bilo leta 1943. Zagotovila pa je morda gotove utrije točke za svojo obrambo, kar z drugo besedo pomeni vojaški protektorat. Ko je de Gaulle plosil pred tedni tja nekaj stotin vojakov, se je pričel boj.

Po par dnevnih streljanjih in rušenja, v katerem je padlo precej žrtev, je Anglija intervenirala, kajpada na strani Arabcev, in de Gaulle je moral odnehati. Seve, to ni povečalo ljubezni med njimi. Kaj bo prišlo iz tega bo pokazala bodočnost.

Ali to ni samo ena težava. Po dolgem trudu so upeljali Argentino med demokratične države. Ali komaj so jo spravili v skupino takozvanih demokratičnih dežel, katere zborujejo v San Franciscu, je prišlo na dan, da ne samo da Argentina ni demokratična, ampak da se je fašistični teror v nji še povečal. Vse ječe so prenapolnjene političnih jenčnikov, isto tako koncentričnska taborišča.

# POVESTNI DEL

GEORGES BARBARIN:

## SMRT JE LAHKA

Skoro ni človeka, ki ne bi nidič veljajo kot narod filozofov in vendar je malokatero ljudstvo ob smrti tako zbegano kakor naše."

Angleški zdravnik Robert MacKenna, ki je stal ob smrtni postelji stotin ljudi iz vseh razredov in vseh starostnih dob, pravi:

"Zavedajoč se vse odgovornosti svojih besed izjavljam: po mojih izkušnjah se strah pred smrto skoro neopazno spremeni v mir, kakor hitro pride tista ura, pa čeprav se je je kdo prej, ko je bil še zdrav, še tako bol."

Skoro vsi zdravniki se strinjamajo v tem, da pride zadnja ura, ne da bi človek vedel za to.

Neki zdravnik, ki je že bil v smrtnem boju, pa je le ostal živ, pripoveduje: Izgubljal je čut za

čutom, najprej čut tipanja, potem čut vida, nato okus in končno vonj. Samo sluh mu je

ostal, pa ne samo ostal, temveč

še okrepil se je. Po telesu je

čutil, kot da ga po dobrini kopeli

tesno zavijajo v rjuhe. Potem

je začutil mraz v nogah in ta

mraz je šel v meča, v kolena.

Slišal je vse okrog sebe: priha

janje in odhajanje, jok, brisa

jenje solz z robci, mrmarjanje itd.

Slišal je, da so se svojci pogovarjali, da je že v smrtni nezavest in zdravniki so jim pritrdili. Tedaj je on, ki je sklenil,

da bo do kraja opazoval na sebi

smrtni boj, začutil močan šum,

ki je postajal vedno močnejši.

To je bil šum kakor puhanje lokomotive. To puhanje je postal tako močno, da je napolnilo

ves prostor. Čudil se je temu

strašnemu puhanju, toda sredi

začudenosti je zaspal, izgubil

zavest. Pozneje, ko je prišel

spet k sebi, je vedel, da je bilo

puhanje lokomotive — nje-

govno lastno hopenje — tako se

mu je ojačil čut sluha.

Clovek umre kakor v sanjah, ko zaspi — nikdar ne ve, kdaj zaspi. Trudi se, kolikor hočeš,

nikdar ne boš mogel dognati

trenutka, ko zaspi!

Telesno trpljenje se navadno pretirava. Vsi zdravniki soglašajo v tem, da se res neznosne bolečine omejujejo le na posamezne izjemne primere. To so trigeminus-nevralgi, ledvične bolečine, nekateri srčni krči in pankreas-napadi (pancreas je

jeleza s trebušno silino).

Telesne bolečine po ranah skoro ni. Vojak, ki umre radi granatnega drobca, ki ga je dobil v trebuh, čuti v splošnem samo povprečne trebušne bolečine.

Na kolodvoru v Vierzonu je lokomotiva potniku odrezala nogi. Ko so ga nesli, se je smerjal in prestrašenim gledalcev vzliknil: "Prijatelji, saj ni nič, prav nič." Pri njem je bilo izločena sposobnost čuta, in umrl

je, ne da bi vedel za svoje stanje. Pri obojencih na smrt pride do živčnega "šoka" med predstavo o smrti in resničnosti že 14 ali 8 dni prej. Vedno bolj pada v topo resignacijo.

William Gull je dejal umirajočemu: "Pomirite se, nič ne bo stečuti. Smrt boste doživeli prav tako nezavestno kakor rojstvo."

William Hunter je dejal ob svoji smrtni uri: "Če bi še imelo moč pisati, bi razložil ljudem, kako prijetno in lahko je umiranje."

Ze prej omenjeni MacKenna pravi:

"Agonija je samo zadnji boj med močmi življenja in močjo, ki jih ugaša. To je zadnje migljanje ugašajoče sveče. Zelo verjetno je, da se umirajoči ne zaveda teh zadnjih faz svoje bolezni in za prisotne tako mučno hopenje in včasih krčeviti gibi niso nobeno trpljenje za umirajočega. Večkrat sem doživel, da sem opazoval popolnoma zdravega človeka v spanju, ko je hropel in smrčal in se je po njegovem obrazu zdelo, da trpi huje kakor v agoniji — in vendar ni niti najmanj vedel za to."

Korespondent "Timesa", ki je v Mehiki smrtno nevarno obolel na tifusu, poroča:

"Moji spomini na smrtni boj so slabotni. Trpel nisem nobenih bolečin. A ljudje so mi potem pripovedovali, da sem plal pokonci s strašnim krikom in da sem kazal vse znake neznošnih bolečin. Od takrat sem ob misli na smrt popolnoma miren in mislim, da človek neprimoč več trpi, ko si da izručava zob."

Naj bo vzrok smrti kakršenkoli, v samem aktu umiranja ni nobenega fizičnega trpljenja.

Ta imunost proti bolečini velja tudi za trenutek pred smrto. Čeprav nudi včasih umirajoči najstrašnejšo dramo za prisotne in čeprav nastopijo še takoj razločno vsi znaki zadnjega boja za življenje, moramo te simptome presojati samo kot mehaničen proces, pri katerem ni zavest umirajočega prav nič prizadeta. Videz vedno varčovalno opazovanje je površno in se ustavi pri zunanjosti stvari.

Montaigne pravi:

"V domeno smrti moramo stopiti z isto laktoto, kakor stopimo v življenje. Najbrže je rojstvo znatno napornejše od smrti."

Naj navedemo še primer na smrt obojenega. Slavni starogrški filozof Sokrat je bil obojen na smrt z zastrupitvijo. V "Fajdonu" beremo o njegovi smrti:

"Potem ko je Sokrat nekaj časa okrog hodil, je začutil težo v nogah. Légel je na hrbet, kakor mu je svetoval mož, ki mu je prinesel strupa. Isti mož ga je opipaval in od časa do časa preizkušal noge. Nato je s silo stresel eno nogo in vprašal Sokrata, če kaj čuti. Sokrat je odgovoril, da ne. Isti mož je potem stisnil nogi, tipal vedno više in nam na ta način kazal, kako se telo ohlaja in postaja mrtvo. Nato nam je rekel, da bo Sokrat umrl, ko bo mrzota dosegla njegovo srce. Spodnji del telesa je bil že hladen. Tedaj je Sokrat odgrnil svojo glavo, ker je bil pokrit, in je dejal prijatelju: "Kriton, Asklepiju smo dolžni petelinu, nesi mi ga in ne pozabi na to!" — "Zgodilo se bo," je odgovoril Kriton, "toda ali nam imas še kaj drugega sporočiti?" Na to vprašanje Sokrat ni odgovoril, toda čez nekaj trenutkov se je zganiil in Kriton mu je zatisnil usta in očesa."

Pravijo, da je smrt kakor spanje. To je preveč za tudi premalo. Občutek ugodja, negičnost in evforija so isto kakor v spanju. Temu se pa pridruži še lahen ritem idealne gugalnice, ki gre vedno više in više, da končno nič več ne pride nazaj.

Zračni promet narašča

Zračni promet s čikaškega letališča je v prvih petih mesecih tega leta znašal 462,569 potnikov, ali skoraj še enkrat toliko kot v isti dobi lanskog leta.



KUP CLOVEŠKIH RAZVALIN, bivših jetnikov, ki so ga zaveznički odkrili v nacistički koncentracijski kampi Nordhausen v Nemčiji.

## Ajdovčina zgodovinsko mestece

Piše JOSEPH F. DURN

(Nadaljevanje in konec.)

Da, naša Primorska kot Koroška sta v zadnjih 25 letih veliko zaostali. Ako bi bilo še nekaj let tako, ne bi imel več noben slovenski književnik priložnosti, da se uveljavlji, ker bi bil naš književni trg premajhen. Že itak smo majhen narod in omejiti se samo na del bivše Kranjske in spodnje Stajerske, kar je to bilo pred vojno, pomeni silne napore za vzdrževanje slovenske književne, upodobljajoče in glasbeno umetnosti. In kdo ve, kako dolgo bi jim bilo še mogoče vztrajati.

Združenje slovenskega Primorja in Koroške z ostalo Slovenijo je torej neobhodno potrebno tudi s kulturnimi ozivovi, ker bi bilo zdrženemu narodu kulturne ustanove veliko lagljepodpirati. Slovenija ne bi bila potem vezana samo na Ljubljano in na Maribor, ker bi se spet razvilo sijajno slovensko narodno življenje tudi v Trstu in v Gorici, kakor je bilo pred prvo svetovno vojno. Slovenija bi dobila v svojo sredo nazaj slovensko Idrijo, Vipavo, Postojno in seveda Ajdovščino, o kateri sem pod tem naslovom pisal več v prejšnji izdaji.

Slovenskemu narodu je, ta vojna zadala strašne rane v gospodarstvu in na prosvetnem polju. Vzelo bo dolgo, predno si bo gospodarsko opomogel, kajti porušene in požgane vasi in trge ne bo mogoče obnoviti tako hitro kot so bile uničene. Manjka živine, materiala, prometna sredstva so iz reda in tudi novi vladni sistemi se ne bo moglo izobilikovati preko noči.

Znano je, da so Lahni na svojem umiku požgali in uničili za seboj vse kar so mogli. Ni menjava več čas, ko bomo o vsem vladni sistem se ne bo moglo podprtovljeno počeli to, kar je drugod skušal izvršiti sovražnik s silo?

Italijani so hoteli spremeniti Primorje in italijansko pokrajino tudi jezikovno, pa so v ta namen poitalijančili imena slovenskih vasi in trgov, dalje slovenska imena ljudi in prepovedali slovenske napise celo na pokopališčih. Tako je Primorska na videz izgledala popolnoma italijanska. A narod, ki prebiva manjše lokalne stranke.

obrniti tako, da bi s staro rimske hierarhijo in z germanstvom za vselej opravili in se oprijeli rajše tovarške slovenske Rusije. Kajti baš rimska hierarhija ter germanski fevdaci so povzročili Slovencem največ gorja in jih izkoriscali kolikor so jih mogli. V njih očeh so bili Slovenci vedno le "za hlapce rojeni", ne pa narod, čeprav nam zgodovina še iz leta 500 A.D. priča drugače.

Slovenci so v tej vojni jasno izpričali, da nočejo več biti narod hlapcev, pač pa narod ljudi s samoponosom, ki hoče pravice in svobodo na svoji zemlji in enako jo žele vsem drugim na temelju pravičnosti in enakosti. Dovolj dolgo je ta narod blaženil pod tujevo peto. Odslej ne bo več. To je dokazal s svojo borbo proti sovražniku s severa in proti sovražniku s juga.

Ameriški Slovenci smo na te borce lahko ponosni. Divil se jim je ves civiliziran svet, čeprav je angleška propaganda v sporu zaradi Trsta na to dejstvo zelo pozabilna. A resnice o pošteni borbi jugoslovanske osvobodilne fronte ne bi mogla izbrisati. Voditelju te borbe maršalu Titu so dajali priznanje vse dokler so bili Nemci močni na italijanski in na zapadni fronti. Titove čete so bile proti Hitlerjevim divizijam neprehnomi v akciji in to je bilo zveznikom v veliko pomoč. Tito sedaj izjavlja, da bo Jugoslavija zahtevala svoje pravice od kogarkoli, ki jih ji bi odrekal. Gre mu vse priznanje za njegovo odločnost.

Upam, da bo ta preobrat v slovenskem narodu veliko vplival tudi na našo tu rojeno mladino. Sicer ni pričakovati, da bi vplival na vso, ker nekaj je zaveden; a ostala pa lahko postane ponosna, da se ne bo sramovala jezika in narodnosti svojih staršev. Posebno še v sprememjanju priimkov. Spreminjali so jih Slovenci Italijani siloma, a slovenstva s tem niso iztrebili. Čemu bi sami nad seboj prostovoljno počeli to, kar je drugod skušal izvršiti sovražnik s silo?

Italijani so hoteli spremeniti Primorje in italijansko pokrajino tudi jezikovno, pa so v ta namen poitalijančili imena slovenskih vasi in trgov, dalje slovenska imena ljudi in prepovedali slovenske napise celo na pokopališčih. Tako je Primorska na videz izgledala popolnoma italijanska. A narod, ki prebiva manjše lokalne stranke.

v nji, pa je ostal slovenski. In se je za slovenstvo ter za osvoboditev izpod fašizma v tej vojni boril tudi z orožjem v roki.

Mussolini je padel in Italijani sami so mu storili konec, da se drugim ni bilo treba mazati rok z njim. Ampak če bi prišel v roke primorskim Slovencem, bi mu bržkone dali pokusiti najprvo ricinovega olja, da bi občutil, kar so moralni zaradi njenega prestati tisoči Slovencev. In končna sodba nad njim bi bila takša, kakršno je nad primorskimi Slovenci on izrekal, ko je ukazoval streljati v njihove hrble.

Slovenija — vsa Slovenija, vsemi njeni deli so bili v borbi za svojo osvoboditev in izvojevali so jo. Kdor bi ji sedaj odrekal, ali ji jo hotel vzeti, bi le nadaljeval zločin, ki ga uganjal nad njih tirani iz Berlina in Roma ter domači reakcionarji. A narod ima vero, da se to več ne zgoditi.

## RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

vem vrtu v Willow Springs. Na pozabite na ta dan, sodruži!

Ob zaključku moje kolone sem dobil od s. Jožeta Durna iz Clevelandala pismo, v katerem je poslal \$5 za ruski relif. Daroval jih je Frank Furlan.

Ob enem je pripomnil, da je opazil, da zadnje čase ta relifna kolona nič ne napreduje, in da bo on že od časa do časa skusal kaj nabrat v ta namen. Obenama iskrena hvala.

Pred tednom dni sta nas obiskala s. Peter Benedict in njegova soprga. Peter je star Detroitčan, dober sodrug in prijatelj našega lista. Bil sem zelo vesel, da sva se zopet videla Skoda, da ni njegov posej trajal več kot par ur.

Se enkrat, sodruži in prijatelji našega lista: Ne pozabite na naš piknik!

## Angleški parlament

V sedanjem angleškem parlamentu, ki je svojo desetletno kadrijo skončal, je 615 poslancev. Izmed teh jih pripada 351 konzervativni (torijski) stranki, 170 delavski stranki, narodna liberalna stranka jih ima 25, liberalna 19, narodno delavska 5, nacionalistična 5, Commonwealth 4, komunisti imajo enega, ostale sedeže pa imajo nedovisni poslanci in v par pa prebiva manjše lokalne stranke.

## ZADNJI KLIC!

### ZA NERABLJENE ELEKTRIČNE KUHINJSKE LEDENICE

Izdelovalci so zaposleni z vojno proizvodnjo, zato vsak mesec bolj primanjkuje električnih prav. Čimdalje več žensk, ki opravljajo vojno delo pa še gospodinjstvo doma, resno potrebuje električne čistilce, pralne stroje, likalnike, pravice za pečenje kruha in druge priprave, ki prihriano delo.

Zato patriotično delite svoje z drugimi. Zberite vse električne priprave, ki jih ne uporabljate, in jih zamenjajte za vojne znamke pri svojem električarju. Vzel bo celo stare in potrebe stvari



# Iz SAN Sovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

## Ali je bila jugoslovanska okupacija Trsta upravičena

Slovenci ne bodo nikoli prisnali, da slovensko Primorje s Trstom vredne pripada Slovencem, pa naj njihovi nasprotniki prihajajo na dan še s takimi argumenti. Najnovejši argument je, da Trst še nikoli ni pripadal niti Italiji niti Jugoslaviji, vsled česar bi moral biti "mednarodno mesto".

Angleški diplomati so že leta 1915 tajno obljubili najvažnejši del avstrijskega Primorja Italiji za nagrado, ako se pridruži zapadnim velešilam v vojni proti Avstriji in Nemčiji. Italijani so okupirali vse to ozemlje po razsulu avstrijskega cesarstva in niso čakali mirovne konference Znanii italijanski šovinist D'Annunzio je leta 1919 ugrabil tudi Reko, dasiravno ji je mirovna konferenca odločila status samostojnosti. To se je zgodilo kljub dejству, da je bil prebivalstvo 5 proti 1 za prikljupitev k Jugoslaviji.

Jugoslavija, oziroma kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, se je porodila šele leta 1918. Kot nova država resnično ni imela nobene "zgodovinske" pravice do Trsta in Primorja, toda ravnotak Italija ni imela nobene "zgodovinske" pravice do tega ozemlja, kajti Italija je postala enotna država šele leta 1866 in kot tako ni nikoli lastovala te zemlje pred letom 1918. Beneška Slovenija, Trst in vse ostalo Primorje je preje pripadalo Avstriji nad 500 let.

Tudi danes Jugoslavija ne zahteva tega teritorija radi "zgodovine". Zahteva ga radi narodnosti prebivalstva, ki je v veliki večini jugoslovansko, in radi etnografskega značaja in ozemlja tega ozemlja, ki je gospodarsko in etično neoločljivo od Slovenije in Jugoslavije.

Jugoslavija danes zahteva pod svoje okrilje vse te pokrajinе tudi na podlagi demokracije, kajti Primorci in tudi demokratične italijanske mase v Trstu, Gorici in drugih večjih mestih, so v štirih letih osvobodilne borbe ramo ob rami z jugoslovenskimi bori jasno dokazali vsemu svetu, da ne marajo spadati več pod Italijo. Petindvajset let italijanske "prosperitete", zanikanja, potaljančevanja, kriminalnega zatiranja in rincinovega olja jih je prepričalo, da je njihova edina rešitev v združenju z Jugoslavijo.

Poleg teh upravičenih zahtev pa ima Jugoslavija še eno zahtev po Trstu in jugoslovenskem Primoru: kazen, katera mora Italija plačati za vse zločine, ki jih je izvršila nad svobodljivim narodom — ne samo na Primorskem pred to vojno, temveč tudi v napadenih delih Slovenije in Jugoslavije pred svojo kapitulacijo.

V gorovu, ki ga je maršal Tito držal v Zagrebu dne 20. maja, je jasno povedano, zakaj smatra Jugoslavijo za pravico in zakonito, da okupira vse primorske pokrajine in jih upravlja, dokler zadevno vprašanje ni temeljito rešeno na mirovni konferenci. Naslednji izčrpkov je zahtevu po Trstu in jugoslovenskem Primoru:

"Sirijo se razne govorice o prepriku, ki baje obstaja med nami in našimi zavezniki. Vse te govorice so brez prave podlage. Med to vojno smo Jugoslaviani izmed vseh podjarmiljenih narodov postali najbolj bojeviti in najbolj močni člani zaveznika tabora v borbi proti skupnemu sovražniku vseh zedinjenih narodov."

V tej borbi smo žrtvovali nad 300,000 mladih živeljen. Borili smo se, da osvobodimo našo domovino in zgradimo v njej boljšo in srečnejšo domačijo, toda



JAPONSKI MILITARISTI se ob napadu na Pearl Harbor niso na dejali, da jim bodo ameriški letali kdaj vrnili z napadom na japonsko mesto. Pa se je le zgodilo, da prihajajo tja ob helem dnevu, ne zavratno, kot so storili Japonci. Gornje je skupina naših letalcev, ki so dobili na povratku v New York odlikovanja za svoje uspešne napade na Japonskem.

borili smo se tudi za one naše brate, ki so služili kot sužnji tujcev nad dvajset let. Gre za vprašanje, da se pravijo odloči na mirovni konferenci končno priključenje v Jugoslavijo teh pokrajini, za katere smo se borili.

Z osvoboditvijo tega ozemlja ali z okupiranjem, kot se izražajo drugi — nismo izvršili nikaki "fait accompli". S silo našega orožja smo se borili do Soče in preko nje v Furlanijo — na isti način kot so zavezniki porazili sovražnika v Afriki s silo svojega orožja in dosegli bregove Soče. Mi se s silo nismo polastili nicesar, ker smo pregnali sovražnika do doseženega kraja. Radi tega bi bilo nepravilno in nepravično obtožiti nas, da smo izvedli "fait accompli" ter da smo z oboroženo silo se polastili nicesar, kar nam na polastili nicesar, kar nam na pripada.

Nismo šli v Istro, Trst in do Soče, da so polastimo to ozemlje, temveč šli smo tja, da uničimo in pomagamo uničiti največjo sovražnico civilizacije — fašistično Nemčijo.

Velika krivica bi bila storjena našemu narodu, če bi nas nekdo obtožil tega dejanja in zahteval, da se umaknemo brez oziroma na dejstvo, da smo same v zadnjih desetih dneh borbe radi Istre, Trsta in slovenskega Primorja utrpljeli 8,000 ubitih. Kot zavezniki imamo popolno pravico tukaj ostati. Hočemo, da so priznavane naše zaveznike pravice na isti način, kot so pripravljene naše zaveznike dolžnosti. Te dolžnosti izvršujemo stotinom in še več.

Ce so zavezniki poprej imeli kak dogovor glede zon okupacije, bi to ne smelo delati vzroka, čemu bi mi ne smeli ščititi naših zasluženih bratov. Z maršalom Alexandrom sva se spoznamela, da bodo del tega ozemlja okupirale njegove čete, toda mi smo tja prišli prvi, borec se, da branimo naše ljudi pred mesarjenjem italijanskih fašistov in da poražena Italija ne bi nadaljevala svojega terorja nad slovenskim prebivalstvom po fašističnem načinu. Zgodovina bi nam nikoli ne odustila, če bi pustili te naše bratre nezaščitene, in to nas tudi spominjam, da so i sami (Primorci) prelivali svojo kri za svobo-

stvo v Evropi, kjer se križajo slovenski in britanski interes.

Eina važnih sfer je Italija, katero danes Anglia obvladuje ekonomsko in politično. Jugoslavija je jasno pokazala, da ji bolj prija in koristi sovjetska sfera.

Udeležimo se njegovega piknika v nedeljo 17. junija v velikem številu.

Društvo Pioneer št. 559 SNPJ se tudi pridno pripravlja na svoj običajni veliki piknik, ki se vrši v soboto popoldne in zvečer 4. avgusta v Pilsen parku, West 26th St. ter Albany Ave. Ker je društvo Pioneer eno najbolj progresivnih angleško poslujočih društev v Jedinosti, je popolnoma pravilno, da napredni element s takim društvom sodeluje in se udeležuje njegovih priredb. Na programu bodo različne zanimivosti, kateri tudi ena najboljših godb za plesalce.

Oddalo se bo tudi veliko nagrado v vrednosti \$150. Kaj bo ta nagrada predstavljala je za enkrat še tajnost. Za sedaj je glavno, da si zapomnite datum 4. avgusta za piknik Pioneer.

Louis Zorko.

Mi se strinjam, da ima vsaka država dolžnost in pravico skrbiti svoje interese in si zagotoviti ekonomsko in trgovsko blagostanje. Odločno pa nasprostujemo, da bi se to vrnilo na skodo drugih narodov, posebno pa še slovenskega, ki je po stoletjih komaj dočakal svojega vstajenja in svoje svobode. Slovenski narod naj sam odloča o svoji usodi. Tako samoodločbo smo zagotovile velike demokracije, ko se je pričel boriti proti svojim napadalcem, in ta obljuba se mora izpolniti.

Mi se strinjam, da ima vsaka država dolžnost in pravico skrbiti svoje interese in si zagotoviti ekonomsko in trgovsko blagostanje. Odločno pa nasprostujemo, da bi se to vrnilo na skodo drugih narodov, posebno pa še slovenskega, ki je po stoletjih komaj dočakal svojega vstajenja in svoje svobode. Slovenski narod naj sam odloča o svoji usodi. Tako samoodločbo smo zagotovile velike demokracije, ko se je pričel boriti proti svojim napadalcem, in ta obljuba se mora izpolniti.

Jugoslavija je torej upravičena in imenu moralne in mednarodne postave, da ščiti interese svojega naroda v Trstu in slovenskem Primorju. In teh pravicah jih druge zaveznische države nikar ne morejo odvzeti.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

**Stroški z vojnimi veterani bodo znašali milijarde na leto**

V tej vojni služi okrog enajst milijonov ameriških vojakov in mornarjev, kateri bodo v povračilo za svoje službovanje državi deležni raznih ugodnosti do konca svojih dni, in pa sirote ter vdove pokojnih vojakov. Na tisoče jih bo mesece in leta v bolnišnicah in drugih zavodih, kakov jih je še vedno na tisoče iz prejšnje svetovne vojne. Računaj, da bodo vsi ti izdatki zvezne vlade, ki jih bo imela na račun veteranov, znašali okrog 15 milijard na leto.

Naša domovina hoče živeti v miru in edinstvu z našimi velikimi zavezniki in v vsakim na-

## Sezona piknikov in 40-letnica Proletarca

Chicago, III. — V nedeljo 17. junija se vrši pri Keglu v Willow Springsu piknik v korist "Proletarca". Ker Proletarci letos obhaja svojo 40-letnico obstanka, ni več kot prav in je dolžnost vsega naprednega življa v Chicagu in okoliških naseljih, da mu damo moralno in gmotno podporo, ker ta list je nas proletarje učil in bolidi ter stal neustrašeno na strani izkorisčanih in razumljenih vseh štirideset let. Metali so mu polena pod noge, da bi ga vrgli s tira principov za katere je bil ustanovljen in se boril zanje. Pljuvali so vanj in ga sramotili na vse mogoče načine, da bi ga diskreditirali med delavci. Upali so, da le na ta način se jim bo nakana posrečila, ako mu odrečijo podporo zavedni slovenski delavci, ker oni so bili skozi skoz hrbtenica njegovega obstoja, v dobrih kakor tudi v slabih časih.

Tega se je Proletarci zavezali in zvesto stal na strani tistih, ki vedo, da na svetu ne bi

bilo treba nikakršnega pomanjkanja radi brezposelnosti, boleznih ali drugih lahko preprečljivih nesreč ter mizerije med delavci, ki so se odpravi sistem, ki jih povzroča. In ne bilo bi barbarskega klanja človeka proti človeku, če bi bile razmere tako urejene, kot jih uči socializem, katerega propagator je Proletarac. Za takega so ga ustanovili naši delavski pionirji, tak je bil vse 40 let in tak je še danes in tak bo tudi ostal, dokler bodo stali za njim zavedni slovenski delavci.

Udeležimo se njegovega piknika v nedeljo 17. junija v velikem številu.

Tega se je Proletarci zavezali in zvesto stal na strani tistih, ki vedo, da na svetu ne bi

bilo treba nikakršnega pomanjkanja radi brezposelnosti, boleznih ali drugih lahko preprečljivih nesreč ter mizerije med delavci, ki so se odpravi sistem, ki jih povzroča. In ne bilo bi barbarskega klanja človeka proti človeku, če bi bile razmere tako urejene, kot jih uči socializem, katerega propagator je Proletarac. Za takega so ga ustanovili naši delavski pionirji, tak je bil vse 40 let in tak je še danes in tak bo tudi ostal, dokler bodo stali za njim zavedni slovenski delavci.

Ker je sedaj dve tretjini Čehoslovaške pod rusko okupacijo, in le njeni zapadni del pod ameriško in deloma angleško, je naravno, da prevladuje v nji ne samo ruski politični temveč tudi ruski vojaški vpliv.

Cehi niso skrívajo želje, da

bi rdeča armada z njihoga

zemlja címprej odšla, ker jo

mora preživljati, in pa ker bi

radi enkrat spet sami go

sposdarji na svoji zemlji. A na

drugi strani pa bi radi, da ame

riška armada ostane med njimi,

priči, ker se sama vzdržuje v

ljudju "imajo poleg tega še do

hodke od nje, in drugič, ker se

posebno imoviti češki sloji bo

je, ako postane ruski vpliv pre

močan, bo sedanega ekono

mika rešitev narodnostnih vprašanj, in na drugi strani pa

je razred, ki deluje za ohranitev

reakcije, bodisi v Italiji, v Španiji, na Kitajskem in kjer koli.

Sicer tudi na drugi strani go

vore o svobodčinah in demokraciji, pa še kako na glas, a

treba se je ozirati na dejanja,

ne na besede.

Ali bo Trst angleška luka?

Trst ni bil še nikdar toliko v

ospredu svetovne politične jav

nosti kot je bil čim so ga za

bodočno več ne zanasa na An

gliji in Francijo, in niti na Zed

države ne, pač pa naj se osloni

popolnoma na Sovjetsko unijo.

Sla sta večkrat v Moskvo in tam

sklenila pakt, ki sedaj deluje toliko,

da se zavojima, da je

zavojimo" Ameriki. Kateri Ameriki? Kajti

ti kot v vsaki kapitalistični de

želi, smo tudi tu razdeljeni. Eni,

ki hočemo pravico, odpravo

kapitalizma in imperializma,

pravico rešitev narodnostnih vpra

šanj, in na drugi strani pa je

je razred, ki deluje za ohranitev

reakcije, bodisi v Italiji, v Španiji,

na Kitajskem in kjer koli.

Sicer tudi na drugi strani go

vore o svobodčinah in demokraciji,

kot jo nazivajo, namesto nje pa pride nekak

neko drugo.

Tito se je upiral, argumenti

ral, dokazoval, da ima prav to

liko pravice biti v Trstu, kakor

angleški, toda pritisk Londona

in Washingtona proti njemu je

## "BACK TO NORMALCY"

Chairman J. A. Krug of the War Production Board told us several days ago that manpower requirements for war production will drop by 4,800,000 during the next six months. The drop during June, July and August will be 2,900,000, and of this number, we are told, 1,100,000 will not find employment, increasing the nation's jobless total to around 1,900,000.

This is just the beginning of "back to normalcy." After the war ends, and the back-log of peace time needs are quickly filled, the real problem of unemployment will confront us, and on a larger scale than that during the 12 years preceding Pearl Harbor.

This is inevitable under the profit system, whether it is called capitalism, free enterprise, or by any other name.

The talk about full employment—about 60,000,000 post-war jobs—is just wishful thinking; and no matter how thin you slice it, it's just the same old baloney.

A slogan of one of the big oil companies is: "Twenty-five years of progress since Pearl Harbor." In every major industry production per man per day has increased, by as much as 100 per cent in some cases, under the stimulation of the demand for war goods.

Will improved machinery and methods of production be scrapped when the war ends? Hardly. Capitalists seek ever cheaper production costs (including cheap labor), for the same reason they seek control of markets and prices: it increases their profits.

All that workers are likely to reap because of the progress since Pearl Harbor is more certainly of unemployment, on a larger scale and in less time than it took to bring on this curse of capitalism after World War I.

The only way—the ONLY way—that the producing millions of workers can permanently benefit through improved machinery of production is by ownership of the machinery. Not individual ownership, of course, because that is impossible; but by collective, or government ownership, which is sane and practical.

Owners always benefit by improved machinery, and when workers themselves become part owners of the machinery of production which they build and operate, they too will benefit in every way.

That's Socialism, of course, but how do you like it?

Would you rather face the grim prospect of unemployment and niggardly relief because rapid "progress" has been made in production methods since Pearl Harbor?

Of course you wouldn't. So you'd better keep these facts in mind every time you are about to cast your ballot:

A vote for either the Republican or Democratic party is your O. K. on profits for the few, unemployment for the many; for they are the two wings of the same old bird of prey; capitalism, which piles up profits for some and forces millions into idleness.—Reading Labor Advocate.

## The Communist "Line"

Great excitement is expressed by a few Red-baiting publications about statements and magazine articles strongly indicating a forthcoming change in "line" by the American Communist Political Association. The excitement will not be shared, we think, by many sensible Americans.

The Communists apparently are about to drop the leadership of Earl Browder, who has advocated, after a fashion, "collaboration" between "classes." They are about to return to the goal of "social revolution" by the "workers." Browder's policy of "opportunism" was severely criticized by Jacques Duclos, French Communist leader, and the national board of the American C. P. A. has virtually echoed Duclos' language and ostentatiously praised the never-failing militancy of William Z. Foster in opposing Browder's "errors."

If this means that American Communists are going to re-emerge as an orthodox Marxist group, it is necessary merely to remember that communism made no large headway in this country even in the blackest of depressions. Between a "revolutionary" movement in the open and such a movement hiding underground, in fact, the open movement is greatly to be preferred.

There is not and never will be danger of violent revolution in America unless we ourselves invite it—unless we are too timid to use our own democratic processes to solve our problems of full employment, security and well-being among our people. The "threat" to our institutions, if any such exists, is not the Communist splinter but the reactionaries who assail every proposal for social reform.—The Chicago Sun.

## Declarations of Wars Are Made Quickly But Peace Conferences Take Time

By DARLINGTON HOOPES

Most People want this to be the last war and are ready to sacrifice whatever may be necessary to make it so. Despite this world-wide yearning for peace, very few people really believe that the San Francisco conference, or those that are to follow it, will succeed. Why can't we have the peace we so ardently desire? Why must every generation slaughter millions of its finest young men, and load their children with debt that can never be repaid? Must this go on forever? Are we blind pawns of fate? Or can we do something about it?

Why is it so difficult to obtain what nearly everybody wants? Why are peace conferences so long, drawn out, while declarations of war are made so quickly? Things don't just happen that way. There must be something very wrong somewhere and there is. The trouble is so plain and obvious that it is hard to understand why everybody didn't recognize it long ago.

The delegates at San Francisco do not represent the peoples of the earth. They weren't even elected by the peoples. They were appointed by the governments. In most cases the government were not democratically elected by the people. Many of those which were selected serve the interests of the wealthy few rather than the masses of the common people. Who is so childlike as to believe that Mr. Stettinius and the other millionaires in the United States State Department serve the interests of the farmers and workers of this country, when they conflict, as they nearly always do, with those of the bankers and manufacturers? Who

thinks that Mr. Churchill and Anthony Eden will place the welfare of the many, ahead of privileges for the few?

The bankers and business men of each nation want the foreign markets for themselves only. They want the oil of Arabia, the rubber of Java and Sumatra, the tea of China and airplane bases all over the earth. Each wants the exclusive privilege of exploiting the poverty-stricken, dark skinned workers of Africa and Asia. To them profits, and nothing else matters.

They know that their economic conflicts have caused wars in the past, and will cause more wars in the future. But, what care they? After all there are big profits in munitions, tanks, and bombing planes. What if a few million workers are killed? The rich will get theirs, and that is what matters to them. They want to destroy German industry, not to prevent war, but to kill off possible rivals for markets.

Of course, their delegates can't agree on how to split up the swag. Each wants it all for his group. That is why so-called peace conferences take so long and always fail.

They planned it that way.

Instead of allowing the privileged few to plan everything for their profit, the common people must take control, and plan for humanity. We can do it, if only we consciously try. We must do it, or die.

How much better it is that he should speak ill of me to all the world, than all the world speak ill of me to him.—Tasso.

### "WORST FRAUD" OF WAR IS UNCOVERED

Indiana Concern Is Accused Of Conspiracy to Rob The Government

Fort Wayne, Ind.—Conspiracy to rob the government and production of defective material were charged in indictments returned by a Federal grand jury against the Durham Manufacturing Company, its officers and some employees.

Federal attorneys said the fraud is one of the worst uncovered during the war. They accused the defendants of using "tricks, schemes and devices" to avoid compliance with specifications for the manufacture of projectiles, rocket bombs and propeller shafts over an 18-month period, during which the concern supplied \$14,000,000 worth of material to the navy.

The debt-habit is the twin brother of poverty.—T. T. Munger.

### THE MARCH OF LABOR



### Jugoslavia to Repatriate 314,000 Nationals From Germany

Washington.—Several hundred camps in Germany contain a total of 314,000 Yugoslav nationals "forcibly abducted for work in Germany," the Belgrade radio said in a recent broadcast recorded for the Office of War Information by FCC monitors.

Of these workers, 98,000 are in Austria, the broadcast revealed.

"The health of the internees is rather low," the broadcast related. "Up to their liberation their food was below the minimum required, and this caused a state of general weakness. When, after their liberation, the internees were given more food, the sudden increase caused many to die. Typhus, too, claimed numerous victims."

The Belgrade broadcast complained about "inadequate measures" taken by the Allied occupation armies, about the "slowness" of medical service, separation and isolation of the infected from the healthy, and the improvement of food in "quantity rather than quality."

Notwithstanding these grave conditions, the broadcast continued, "activity among the internees is very intense." At each camp special repatriation committees have been established for sponsoring "cultural and political activities," including the publication of a daily newspaper.

At present a delegation of eight Yugoslav officials is cooperating with Allied authorities in Germany, and these have already established central clearing stations at Dachau and Salzburg. The actual process of repatriation will take several weeks, the broadcast said, adding that "political internees and prisoners of war will first be eligible for repatriation, and then the forcibly mobilized workers."

### TRADE UNION MOVEMENT IS NO LONGER A MAN'S WORLD

Fair Sex Represents Nearly 25 Per Cent of Total Membership of Organized Labor, Report Shows

The trade union movement isn't a man's world any more. Many of the nation's major unions now have almost as many feminine members as male, the Women's Bureau of the Department of Labor revealed.

In 1921, after serving eight years, Wilson was succeeded by James J. Davis, who remained through the Harding, Coolidge and into the Hoover administration, dropping out when he became a member of the Senate.

Davis was wise enough not to seriously disturb the organization Wilson had perfected. He was subjected to much pressure by those who would have devitalized the department and made it a resting place for political hacks, but he refused to yield. For that he is entitled to great praise.

Following Davis came William N. Doak, a leader in the railroad labor movement. After a little more than two years under President Hoover, Doak made way in March, 1933, for Frances Perkins, the first woman to sit in a President's Cabinet.

We don't like to recall the miserably unfair attacks which have been made on this gracious lady. As a matter of fact, Frances Perkins' record in office has been as good, and in most instances very much better, than the records of her Cabinet associates. American workers will be fortunate if those who come after her do as well.

After July 1, Louis B. Schwellenbach will take over the reins. His record is reassuring. He was a Progressive before he came to the Senate; he remained Progressive while he was in Washington, and he retained that point of view as a Federal judge.

He will be fortunate in having as his first assistant, Daniel W. Tracy, former president of the Electrical Workers. "Dan" was reared in the labor movement. Everyone who knows him respects and trusts him.

So, while we are sorry to see Frances Perkins go, we feel the institution which means so much to American Workers will be in safe hands.—"Labor", Washington, D. C.

### NTEA PAYS NO TAX

It might be of public interest to know that the same internal revenue act which exempts the co-ops from paying income taxes also exempts the National Tax Equality Association from paying taxes. The law provides 19 provisions exempting nonprofit organizations of various types, including "educational" institutions. NTEA has announced that it is a nonprofit association for "research and education".

It claims 2,000,000 members and as their membership fee is \$50 each, they must have quite a tidy sum for "education." It would also yield a rather sizeable sum if NTEA had to pay taxes too. Then there is something to think about in the use of such a terrifying stack of money to influence public opinion.

A man who is well warmed with wine will speak truth.—Old Proverb.

### PINCERS ON FRANCO

If the international atmosphere is getting too close for General Franco's comfort, the cause may be found some 6,000 miles from Madrid. At San Francisco, a vigorous movement is afoot to make the world less safe for fascists than it has since "nonintervention" fostered the Spanish Civil War.

Not only are prominent Spanish republicans working out new unity among themselves in the very shadow of the United Nations Conference building. The Conference itself may soon be debating a proposal to bar the Franco regime permanently from the United Nations organization.

The latest speech of the Spanish dictator shows he feels the breath of his outraged pursuers on his neck. Does he sense power in the new world organization to insure his downfall?

Hitler is gone; Mussolini is gone. To whom can General Franco turn? We should like to say: To no one. But the delays which some Spanish patriots have encountered in obtaining permission to travel to the United States suggests Franco may have friends in American officialdom.

Nothing would be more welcome at this time than clear support not only by China and France and Russia, but by the United States and Britain, for the proposal at San Francisco to bar Franco Spain from the United Nations.—Christian Science Monitor.

### "Let the People Eat Grass"

Living costs rose 1.8 per cent between May, 1943, and December, 1944, reports the Department of Labor.

In figuring the cost of living does the Labor Department figure the decrease in quality as well as the increase in prices? We are doubtful of it, and beyond question the quality of the things workers purchase has slumped as the prices have risen.

Because the powerful institution known as free enterprise fights viciously any attempt to brand goods as to quality and still operates under the old slogan "let the buyer beware," but does not want buyers to be too aware of anything, it is probably a little difficult to figure just how much quality lowering of things people buy has increased the cost of living and lowered living standards.

Whatever the necessary for war purposes the people are willing to take in reduced quality, but they do not care to be suckers for every Epy artist in business.

Anyone who has any doubt about quality reduction might inquire of the women of the family how the quality of the stockings they are getting are holding up and at the same time how prices are holding up?

Quality reduction is too often just plain swindling and the swindlers who think they are going to continue to get away with it are descendants of that tribe of queer and thoughtless French buccaneers of government and business who once said "let the people eat grass," and "after us the deluge."

Yes, the deluge came. They called it the French revolution.

### Congress Is To Blame For Black Markets

The refusal of Congress to make processors and distributors of farm products agencies of the government for the war and post-war reorganization, is the chief reason for black markets and blacker prices.

In 1939, the latest official figures, over half of the wholesale meatpacking concerns did less than one sixteenth of the business; while 43.2% of the concerns canning and drying fruits and vegetables, including canned soups, accounted for only one twelfth of the output.

In that year, one tenth of grocery stores not selling meats, operated by chains, did nearly one third of the grocery business, and less than one ninth of combination (grocery-meat) stores operated by chains, did nearly two fifths of that business.

Congress must know that trying, as the OPA has done, to police 3,500 meat-packers and canners, and 387,400 grocery and combination food stores, is a futile undertaking.

Only by making all of these and other processors and distributors of foods, agencies of the government, leaving regular operators in control, pooling their equipment, cutting and advertising wastes, and limiting profits, can black markets be prevented.

This would not increase food supplies, but would stop profiteering in foods.—Federation News.

### PLENTY OF RICH "PATRIOTS" CHEAT PUBLIC TREASURY ON TAXES

By RAYMOND LONERGAN

One of the most startling statements made by a public official in a long time comes from Secretary of the Treasury Morgenthau.

He has 1,500 agents probing income tax frauds, but business men have been robbing the Public Treasury on such a huge scale that Morgenthau is asking Congress for 10,000 more! At first he requested only 5,000 extra agents but he has been forced to "raise his sights."

His latest proposal will give him an army of 11,500 agents, all of them more or less experts, dedicated to just one job:

Exposing of business men who have been robbing the Public Treasury, while our boys have been fighting all over the world and most Americans have been digging into their jeans to buy war bonds.

Mr. Morgenthau says it is "shocking" and that is surely not an overstatement.

"Overlooked \$2,000,000"

He gives this example: A New Yorker who runs a chain of restaurants confesses that during the last three years he "overlooked" \$2,200,000 of his gross income.

Every day this gentleman sent an armored truck to his restaurants and picked up a certain amount of cash. This money was put in a vault and was not entered on the books of the restaurants and, of course, was not included in his income tax returns. That's the way this particular business man "overlooked" his obligations to the Treasury.

In the little city of Ephrata, Pa., Abe Cohen, retail furniture dealer, "had no time to fool with income taxes" and for 34 years didn't make a correct return. Now a Phi-

adelphi court directs him to pay \$46,653.84 at once and penalties of \$65,026.75 within a year.

Cohen immigrated from Russia in 1913 and apparently immediately began robbing the country which gave him a full measure of liberty and opportunity.

Cleaned Up \$400,000

Morgenthau says that many of the big tax dodgers made their money by boosting the price of food, principally meat.

One Washington dealer sold 250,000 pounds of meat every week in the black market and avoided \$400,000 in income taxes in the one year, 1944.

The "big shot" distributed his meat among Washington retailers at from 6 to 8 cents above ceiling prices, and the retailers proceeded to soak the consumers. Those who could pay got the meat, and thus workers were the principal sufferers.

In the case of another Washington meat profiteer, the OPA has affidavits from 200 retailers, showing they paid this concern \$382,200 in excess prices.